

DADES PROFESSIONALS DEL DR. ÁLVARO SANTAMARÍA

MARIA BARCELÓ CRESPI

De la dilatada vida professional de D. Álvaro Santamaría Arández pens que, al menys, s'han de destacar quatre importants aspectes:

1. El professor.

La seva dedicació a la docència el portà des de molt jove a desenvolupar la tasca de l'ensenyament la qual es concretà tant en l'àmbit d'Institut com en el de la Universitat.

Ocupà la plaça de catedràtic numerari d'Institut de Geografia i Història primerament a l'Institut «Joan Alcover» i més tard al «Ramon Llull» de Palma des del 7 de desembre de 1943 fins el 30 de gener de 1970. Més de 30 anys de dedicació exclusiva en el camp de l'ensenyament mitjà.

No obstant la Universitat havia estat el seu primer destí ocupant la plaça de professor auxiliar contractat per a impartir distintes matèries tot just haver acabat la carrera, des de l'abril del 1940 fins al setembre de 1943, en la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de València.

Però tornarà a la Universitat quan a Palma es constitueixi el procés de reimplantació dels estudis universitaris, oficialitzat el 1967 a través de la Secció Delegada de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona per a impartir els cursos comuns a l'Estudi General Lul·lià. És ací on el professor Santamaría exerceix com a encarregat de curs la docència de les assignatures d'Història Universal i Història General d'Espanya fins el 30 de gener de 1970. A partir d'aquesta data es farà càrrec com a Agregat interí i més envant com a Agregat Numerari de la impartició de les matèries d'Història Medieval Universal i d'Espanya. El dia 1 de gener de 1977 és nomenat Catedràtic numerari d'Universitat d'Història Medieval Universal i d'Espanya, plaça que exercirà fins a la seva jubilació (30 de setembre de 1985), ara ja a la Universitat de les Illes Balears. D'aquesta manera el temps de serveis prestats en llocs docents de la Funció Pública sumen més de 45 anys.

2. L'investigador.

La seva incansable activitat investigadora no s'ha interrompuda al llarg de tots aquests anys. En una primera etapa de la seva vida destacà com a becari en la tasca de transcripció de documents d'indole jurídica de l'Arxiu de la catedral de València (1941-1942) i d'indole econòmica de l'Arxiu Històric del Regne de València i de l'Arxiu Municipal d'aquesta mateixa ciutat (1941-1943) amparant-se en un programa com a becari ja bé de l'Ajuntament valencià ja bé de la Secció d'Estudis Medievals del C.S.I.C. També actuà com a col·laborador d'aquest organisme a Mallorca (1944-1963), duent a terme una línia d'investigació que es concretà en l'estudi de l'aixecament forà de Mallorca i de l'època de Ferran el Catòlic en el regne de Mallorca.

Com a Director del Departament d'Història Medieval de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma de Mallorca encetà i continuà diferents línies de recerca que es poden sintetitzar en:

- a) conquesta i repoblació de Mallorca.
- b) desenvolupament institucional del regne de Mallorca.
- c) estructures socioeconòmiques del regne de Mallorca.
- d) conflictes socials: aixecament forà i germania.
- e) cultura: projecció del lul·lisme.
- f) Menorca: problemàtica a la Baixa Edat Mitjana i trànsit a la Modernitat.
- g) història local: comarca de la vall de Sóller, Porreres, Felanitx i Santanyí entre altres.

Aquestes línies de recerca en el camp de la Història Medieval mallorquina, sobretot ha donat com a fruit un nombrós recull de tesis de llicenciatura i tesis doctorals dirigides pel professor Santamaría.

Com a investigador, sens dubte, és la persona que més ha contribuït a l'estudi de l'Edat Mitjana mallorquina la qual cosa queda ben palesa en les seves nombroses publicacions.

3. El mestre.

Els treballs d'investigació en història medieval que s'han anat elaborant a partir del Departament d'Història Medieval dirigits per don Álvaro Santamaría al llarg dels darrers quinze anys han suposat una notable aportació als estudis medievals d'aquesta terra, amb un nou enfoc metodològic i un apropament directe a les fonts documentals. De tot això en són mostra els següents treballs:

Tesis de llicenciatura:

- CATEURA BENNÀSSER, Pau: *Pedro IV el Ceremonioso y Mallorca*. Juny, 1975.
- VAQUER BENNÀSSER, Onofre: *Felanitx en el siglo XVI (Estudio sociológico)*. Setembre, 1975.
- DANÚS BURGUERA, Miquela: *Santanyí y su término (1391-1479)*. Setembre, 1976.
- BARCELÓ CRESPI, Maria: *Porreres en el trànsit a la Modernitat (aspectes socioeconòmics)*. Setembre, 1978.
- SASTRE PORTELLA, Florenci: *Ciudadela de Menorca en el siglo XVI*. Setembre, 1981.
- URGELL HERNÁNDEZ, Ricard: *Mallorca y la guerra civil catalana (aportación financiera, 1462-1465)*. Setembre, 1984.
- ENSENYAT PUJOL, Gabriel: *El Real Patrimonio de Mallorca y la campaña del Rosellón (aportación financiera, 1343-1345)*. Setembre, 1984.
- GARAU LLOMPART, Isabel: *Obras públicas en el Reino de Mallorca: el puente de Súrria (1420)*. Setembre, 1984.
- ROSSELLÓ LLITERAS, Joan: *La biblioteca del convento de Santo Domingo de Mallorca en el tránsito a la Modernidad*. Setembre, 1984.
- PERELLÓ MAS, Maria: *Pere el Cerimoniós i Menorca a través del Llibre Vermell de Ciutadella*. Maig, 1985.
- TRAPERO LLOBERA, Mª Angels: *El Consulado de Mar de Mallorca. Fuentes documentales*. Maig, 1985.
- VALLS BERTRAND, Maria: *Sistema fiscal y deuda pública en Mallorca (1425-1426)*. Maig, 1985.
- FERRETJANS LLOMPART, Anselm: *Demografía de Inca. Morabatines de 1329 y 1336*. Maig, 1985.
- MORRO VENY, Guillem: *El sindicato de las villas foráneas de Mallorca en vísperas de la Alemania*. Maig, 1985.
- PONS PONS, Carme: *La condición de los caballeros en el reino de Mallorca. Siglos XIII-XV*. Maig, 1985.

Tesis doctorales:

CATEURA BENNÀSSER, Pau: *Política y finanzas en el reino de Mallorca. Época de Pedro el Ceremonioso*. Juny, 1981.

BARCELÓ CRESPI, Maria: *La Ciutat de Mallorca en el trànsit a la Modernitat*. Juny, 1982.

LÓPEZ BONET, Josep F.: *El diezmo en el reino de Mallorca y la estructura económica de la Procuración Real (1315-1396)*. Maig, 1985.

SASTRE PORTELLA, Florenci: *Menorca en el tránsito a la Modernidad*. Maig, 1985.

VAQUER BENNÀSSER, Onofre: *Felanitx y Mallorca en el siglo XVI*. Setembre, 1985.

4. A més, i paral·lelament, durant tots aquests anys en què la seva dedicació professional s'ha enfocat cap a l'ensenyament compartida amb la investigació, don Álvaro Santamaría ha tengut diversos càrrecs de responsabilitat en aquest àmbit dels que es poden esmentar els següents: Cap d'Estudis (1945-1946), Secretari (1948-1957) i Vice-director (1961-1963) de l'Institut «Joan Alcover»; Vice-director (1964) i Director (1965) de l'Institut «Ramon Llull»; Delegat substitut i Secretari substitut de la Secció Delegada de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona a Palma de Mallorca (1967-1972); Degà en funcions de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma de Mallorca (1973-1975 i 1977-1978); Vice-degà en funcions de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma de Mallorca (1975-1977); Delegat Provincial de la Universitat de Barcelona per al Curs d'Orientació Universitària (1970-1978); Delegat de la Universitat de les Illes Balears per al Curs d'Orientació Universitària (1978-1985); Director-fundador del Centre Associat de Balears de la UNED i vocal del Patronat econòmic del dit centre (1977-1979); Director del Departament d'Història Medieval de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma de Mallorca (1973-1985).

Així doncs, en base a les dades anteriors, i moltes d'altres que s'hi podrien afegir, don Álvaro Santamaría ha estat una persona que no ha escatimat el seu temps volcant-se de ple, amb autèntica vocació, a l'estudi de la Història i molt més de la Història medieval de Mallorca.